

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การสร้างสรรค์ข่าวพยากรณ์อากาศทางโทรทัศน์ไทย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ที่มุ่งศึกษารูปแบบการนำเสนอข่าวพยากรณ์อากาศทางโทรทัศน์ไทย และกลยุทธ์ที่ถูกนำมาใช้ในการสร้างสรรค์ข่าวพยากรณ์อากาศทางโทรทัศน์ไทย โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) ผู้ให้ข้อมูลหลักจากสถานีโทรทัศน์แบบไม่บอกรับสมาชิก (Free TV) ในระบบแอนะล็อก ผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีรายละเอียดแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 รูปแบบการนำเสนอข่าวพยากรณ์อากาศทางโทรทัศน์ไทย

ตอนที่ 2 กลยุทธ์การสร้างสรรค์ข่าวพยากรณ์อากาศทางโทรทัศน์ไทย

ตอนที่ 1 รูปแบบการนำเสนอข่าวพยากรณ์อากาศทางโทรทัศน์ไทย

1. การกำหนดรูปแบบการนำเสนอข่าวพยากรณ์อากาศ

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลัก พบว่า หลักเกณฑ์การกำหนดรูปแบบการนำเสนอข่าวพยากรณ์อากาศของแต่ละสถานีโทรทัศน์มีเกณฑ์พิจารณาแตกต่างกัน ใน 2 ประเด็นหลัก คือ โจทย์หรือเงื่อนไขที่ได้รับจากสถานี และรสนิยมความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย โดยบางรายการกำหนดรูปแบบการนำเสนอโดยพิจารณาจากประเด็นใดประเด็นหนึ่ง และบางรายการพิจารณาจากหลายๆ ประเด็นรวมกัน

1.1 โจทย์หรือเงื่อนไขที่ได้รับจากสถานี

“จากวิสัยทัศน์ของผู้บริหารคิดว่า น่าจะมีรายการที่เกี่ยวกับเรื่องของความเปลี่ยนแปลงของโลกเกิดขึ้นมาและวางไว้ให้อยู่ในช่วงไพรม์ไทม์ และควรมีชื่อว่า ทวี 360 องศา ซึ่ง ณ เวลานั้นเป็นความคิดที่แหวกมาก” (ทวี 360 องศา, ผู้ควบคุมการผลิต)

“เราเน้นที่ความถูกต้อง แม่นยำ คงความน่าเชื่อถือ ก่อนข้างเป็นทางการ และให้ข้อมูลที่ครบถ้วน สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของสถานี นั่นคือ ทวีที่คุณวางใจ” (ข่าวพยากรณ์อากาศ ThaiPBS, ผู้ควบคุมการผลิต)

“แม้เรามีการปรับรูปแบบให้ดูเป็นข่าวที่สบายตามากขึ้น มีลูกเล่นมากขึ้น มีเรื่องราวมากขึ้น แต่เรายังยึดรูปแบบอัตลักษณ์ที่ยังคงความน่าเชื่อถือ ไม่เล่นมาก ไม่ต้องดรามามาก เพราะช่อง 5 เป็นแม่ข่ายของการเตือนภัยและเป็นที่ตั้งของโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทย” (ลมฟ้าพยากรณ์, ผู้ควบคุมการผลิต)

1.2 รสนิยมความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย

“ทุกวันนี้พยากรณ์อากาศเป็นสิ่งที่จำเป็น และกลุ่มคนดูช่อง 7 เป็นกลุ่มชาวบ้านที่มีความเชื่อมโยงกับสภาพอากาศแบบนี้โดยตรง เราก็มานั่งคิดว่า แล้วรูปแบบไหนที่คนดูอยากจะดูมากที่สุด” (ฝนฟ้าอากาศ, ครีเอทีฟ)

“เจตนาธรรมณ์ของเรา อยากจะเข้าถึงคนทุกกลุ่ม ทั้งพุทธ คริสต์ อิสลาม เกษตรกร ชาวประมง ชาวบ้าน มนุษย์ป่า หรือแบบกลุ่มวัยรุ่นคลั่งศิลปินเกาหลี เราไม่อยากให้มันเป็นพื้นที่สำหรับคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เราพยายามดึงให้มันกว้าง” (ฝนฟ้าอากาศ, ผู้ประกาศ)

“ที่นี่จะไม่ให้เยอะ แบบจะไปเล่นละครก็ไม่ใช่แนว ช่วงแรกๆ ก็มีเล่นเยอะ จนผู้ใหญ่ทักบอกว่า ที่นี่นักวิชาการดู ต้องให้เกียรติเขาหน่อย มันไม่เหมือนกัน โดยกลุ่มเป้าหมายของช่อง 9 ส่วนใหญ่จะเป็นคนเมือง การศึกษาระดับกลางขึ้นไป ไม่ใช่คนต่างจังหวัดอยู่แล้ว” (ลมฟ้าอากาศ, ผู้ประกาศ)

“เราก็อยากจะทำให้แปลก ทำให้คนจดจำ แต่มันอาจไปซ้ำกับช่องอื่น ถ้าเราจะทำแบบบางช่องก็มีคนทำกันไปแล้ว ที่สำคัญก็ไม่ใช่แนวทางของช่อง 9 เพราะผู้ชมกลุ่มเป้าหมายของช่องไม่เหมือนกัน” (ลมฟ้าอากาศ, ผู้ควบคุมการผลิต)

2. รูปแบบการนำเสนอข่าวพยากรณ์อากาศ

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลัก และการศึกษาเทปบันทึกการข่าวพยากรณ์อากาศ พบว่า ปัจจุบันรูปแบบของการนำเสนอข่าวพยากรณ์อากาศทางโทรทัศน์ไทย เริ่มพัฒนาให้น่าสนใจมากขึ้น เพื่อตอบสนองความนิยมของผู้ชม โดยรูปแบบข่าวพยากรณ์อากาศที่ปรากฏในรายการโทรทัศน์ มี 2 รูปแบบ คือ รูปแบบข่าวอ่าน และรูปแบบผสมผสานระหว่างข่าวอ่านกับละคร

2.1 รูปแบบข่าวอ่าน

รูปแบบข่าวอ่าน เป็นการนำเสนอข่าวพยากรณ์อากาศทางโทรทัศน์ไทย ด้วยการให้ผู้ประกาศอ่านตามบทข่าวที่เตรียมไว้ ทั้งข่าวอ่านธรรมดาที่ผู้ประกาศจะอ่านข่าวหน้ากล้องของสถานี และอ่านข่าวประกอบภาพข่าวหรือภาพกราฟิกที่ผู้ประกาศจะอ่านข่าวหน้ากล้องพร้อมอธิบายภาพกราฟิกหรืออยู่หลังกล้อง โดยเรียงลำดับประเด็นข่าวตามที่ผู้ควบคุมการผลิตและผู้ประกาศร่วมกันกำหนด หรือที่อยู่ในความสนใจของผู้ชมมากที่สุดจากมากไปหาน้อย

ทั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการอ่านข่าวของผู้ประกาศ โดยผู้ประกาศจะต้องมีลีลาการอ่านที่มั่นใจ แต่เป็นธรรมชาติ สามารถสื่อสารและถ่ายทอดเนื้อหาให้ผู้ชมได้อย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับรายการข่าวพยากรณ์อากาศที่มีรูปแบบข่าวอ่าน ได้แก่ 1) ทวี 360 องศา สถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 2) ลมฟ้าพยากรณ์ สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 3) ลมฟ้าอากาศ สถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ 4) สถานีอากาศ NBT สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย และ 5) ข่าวพยากรณ์อากาศ ThaiPBS สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส

“มีการปรับเปลี่ยนตัวเอง จากที่แค่อ่านข่าวธรรมดา ก็จะเป็นผู้ประกาศมาฟรีเซนต์ มานำเสนอในเรื่องของข้อมูล เรื่องของอากาศมากขึ้น ซึ่งจะต้องมีการอบรมการใช้ภาษาไทย และการแอ็คติ้ง” (ลมฟ้าพยากรณ์, ผู้ควบคุมการผลิต)

“การที่นำ 2 คนมาคุยกัน มันเหมือนกับว่าเราเล่าข่าวอากาศให้ผู้ชมฟัง ซึ่งไม่ใช่รายงานข่าวอากาศเพียงอย่างเดียว แต่เหมือนเป็นการคุยกันเรื่องสภาพอากาศ มันจะทำให้คนที่ดูเข้าใจ และเข้าถึงมากขึ้น แต่ถ้าเป็นข้อมูลสถิติหรือการเตือนภัย ต้องเน้นเป็นเชิงรายงาน” (ลมฟ้าพยากรณ์, ผู้ประกาศ)

ภาพที่ 4.1 ภาพรูปแบบข่าวอ่าน, ลมฟ้าพยากรณ์

“มันมีส่วนผสมหลายอย่าง คือ ถ้าเราย้ายยื่นอ่านเฉยๆ ด้วยเนื้อหาที่พุดออกไป แล้วเราเก่งมากเลย คนอาจจะไม่สนใจก็ได้ แต่ถ้าผ่านกระบวนการที่เราเล่าให้ฟัง มันเลยทำให้ทีวี 360 องศา อยู่ในความสนใจ” (ทีวี 360 องศา, ผู้ประกาศ)

ภาพที่ 4.2 ภาพรูปแบบข่าวอ่าน, ทีวี 360 องศา

“ในฐานะผู้รับผิดชอบการรายงานข่าวพยากรณ์อากาศ ThaiPBS จึงยืนยันที่จะยึดถือแนวทางในการรายงานข่าว โดยเน้นการให้ข้อมูลที่ถูกต้องและเข้าถึงคนทุกกลุ่ม” (ข่าวพยากรณ์อากาศ ThaiPBS, ผู้ควบคุมการผลิต)

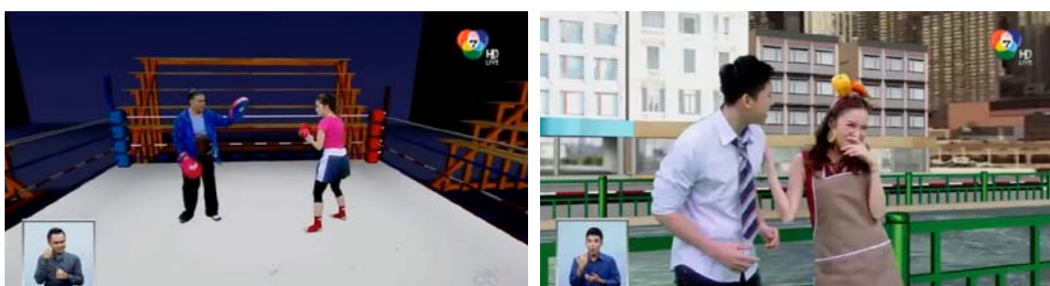
ภาพที่ 4.3 ภาพรูปแบบข่าวอ่าน, ข่าวพยากรณ์อากาศ ThaiPBS

2.2 รูปแบบผสมผสานระหว่างข่าวอ่านกับละคร

รูปแบบผสมผสานระหว่างข่าวอ่านกับละคร เป็นการนำเสนอด้วยการให้ผู้ประกาศและตัวละครร่วมถ่ายทอดเรื่องราวผ่านการแสดงท่าทางและการพูดเพื่อโยงเข้าสู่เนื้อหาข่าว ผสมผสานกับการให้ผู้ประกาศอ่านตามบทข่าวที่เตรียมไว้ด้วย โดยรายการฝนฟ้าอากาศ เป็นเพียงรายการเดียวที่มีรูปแบบผสมผสานระหว่างข่าวอ่านกับละคร

“รูปแบบการนำเสนอจะคล้ายละครตอนเปิดและปิด จะมีเรื่องของฉาก ธีม เสื้อผ้า หน้าผม ซึ่งมันเป็นสิ่งที่เราคิดเพิ่มเติม มันไม่ใช่แค่การรายงานว่า ใครทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ อย่างไร หรือมีข้อมูลตัวเลขอย่างไร แต่มันจะเป็นลักษณะของการนำรูปแบบการนำเสนอเป็นทีวีโชว์รูปแบบหนึ่งขึ้นมา” (ฝนฟ้าอากาศ, ครีเอทีฟ)

“ข่าวพยากรณ์อากาศมันไม่ใช่ข่าวอ่านทั่วไป มันมีลีลา และเรื่องของฝนฟ้าอากาศมันไม่ใช่แบบเดิม มันไม่ใช่แพทเทิร์น มันไม่ใช่แบบเปลี่ยนจากแล้วมายืนแบบเดิม มันไม่ใช่ ทุกอย่างมันใหม่หมด ตั้งแต่เพลงเข้ารายการ มันเปลี่ยนทุกวัน ซึ่งครีเอทีฟจะใช้รอยหยักในสมองมากที่สุด” (ฝนฟ้าอากาศ, ผู้ประกาศ)

ภาพที่ 4.4 ภาพรูปแบบผสมผสานระหว่างข่าวอ่านกับละคร, ฝนฟ้าอากาศ

3. ทิศทางการพัฒนารูปแบบการนำเสนอข่าวพยากรณ์อากาศทางโทรทัศน์ไทย ในอนาคต

ผู้ให้ข้อมูลหลักแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับทิศทางการพัฒนารูปแบบการนำเสนอข่าวพยากรณ์อากาศทางโทรทัศน์ไทยในอนาคตไว้หลายประเด็น ทั้งเรื่องของเนื้อหา วิธีการนำเสนอ ลักษณะการออกอากาศ และคุณสมบัติของผู้ประกาศ ดังนี้

“ในอนาคต อยากทำแบบเรียลไทม์ สำหรับกราฟิกอยากให้มันดูชัดเจนกว่านี้ และในยุคดิจิทัลทีวี การแข่งขันของข่าวพยากรณ์อากาศจะมากขึ้น คนที่มาทำพยากรณ์อากาศก็ต้องมีความรู้มากขึ้น กว้างขึ้น ทั้งในเชิงสิ่งแวดล้อม ภัยพิบัติ การเตือนภัย และความรวดเร็วในการนำเสนอ” (ลมฟ้าพยากรณ์, ผู้ควบคุมการผลิต)

“เน้นที่การสื่อสารที่เข้าถึงผู้ชมได้ง่าย รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้การนำเสนอภาพเหตุการณ์จริง คือ สิ่งที่จะทำให้ผู้ชมตระหนักถึงสิ่งที่กำลังเกิดขึ้นได้มากที่สุด” (ข่าวพยากรณ์อากาศ ThaiPBS, ผู้ควบคุมการผลิต)

“ควรทำรายการให้คนเข้าใจง่าย ได้ข้อมูลที่ตรงมากที่สุด เป็นประโยชน์ต่อผู้ชมมากที่สุด และควรมีทีมนักข่าวและช่างภาพภาคสนาม มาช่วยเสริม” (สถานีอากาศ NBT, ผู้ควบคุมการผลิต)

“ต้องเป็นรูปแบบที่ใกล้ตัวคนมากขึ้นเรื่อยๆ ต้องแปลสารให้คนเข้าใจ อัดแน่นด้วยคุณภาพของข้อมูลและเทคโนโลยีกราฟิกให้มากขึ้นเรื่อยๆ” (ทีวี 360 องศา, ผู้ควบคุมการผลิต)

“รูปแบบในอนาคตคงหนีไม่พ้นการที่จะต้องอยู่ในสตูดิโอ แต่เราอาจจะออกไปนอกพื้นที่ ทำให้เหมือนกับมีความใกล้ชิดระหว่างคนในพื้นที่กับผู้ประกาศ ซึ่งรูปแบบนี้ต้องขึ้นอยู่กับเงื่อนไขด้านเวลา” (ลมฟ้าอากาศ, ผู้ควบคุมการผลิต)

“ข่าวพยากรณ์อากาศในอนาคต มันจะใกล้ตัวมากกว่านี้ ผู้ชมคนไทยจะสนใจมากขึ้น แม้จะไม่เท่ากับประเทศอื่นๆ ที่มีข่าวพยากรณ์อากาศทุกชั่วโมง” (ฝนฟ้าอากาศ, ผู้ประกาศ)

ตอนที่ 2 กลยุทธ์การสร้างสรรคข่าวพยากรณ์อากาศทางโทรทัศน์ไทย

1. ด้านเนื้อหา

1.1 แหล่งข่าว

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล พบว่า ในทุกรายการมีแหล่งข่าวประจำ คือ กรมอุตุนิยมวิทยา ซึ่งเป็นหน่วยงานราชการที่ทำหน้าที่ในการรวบรวมผลตรวจอากาศจากสถานีต่างๆ ของประเทศไทย โดยได้ข้อมูลทั้งจากอินเทอร์เน็ต (internet) และข้อมูลจากเอกสาร (documents)

“ข้อมูลนำมาจากเว็บไซต์ของกรมอุตุนิยมวิทยาเป็นหลัก หากข้อมูลจากเว็บไซต์อื่นมีข้อมูลไม่ตรงกับกรมอุตุนิยมวิทยา ยังไงก็แล้วแต่ ก็จะมีติดจากกรมอุตุนิยมวิทยาเป็นหลักในการอ้างอิง” (ลมฟ้าอากาศ, ผู้ควบคุมการผลิต)

“ข้อมูลมาจากกรมอุตุนิยมวิทยา 100% โดยนำข้อมูลที่กรมอุตุนิยมวิทยาแพกซ์มาให้เป็นหลัก ซึ่งถ้ามีการเตือนภัยอะไรจากหน่วยงานอื่นๆ เราก็จะนำมาสอดแทรกเพิ่มเติมลงไป” (สถานีอากาศ NBT, ผู้ควบคุมการผลิต)

นอกจากแหล่งข่าวประจำจากกรมอุตุนิยมวิทยาแล้ว ผู้ให้ข้อมูลหลักของทุกรายการยังแสวงหาข้อมูลข่าวมาจากหลายๆ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อให้เนื้อหามีความชัดเจน หลากหลาย และแตกต่าง

“ข้อมูลเพิ่มเติมเรานำมาจากเว็บไซต์ศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาติ เว็บไซต์กรมชลประทาน และเว็บไซต์ต่างประเทศที่ชื่อว่า Tropical Storm Risk: TSR (www.tropicalstormrisk.com)” (ลมฟ้าอากาศ, ผู้ควบคุมการผลิต)

“จริง ๆ ก็จะไปดูของคนอื่นด้วย ต้องรับข่าวสารที่เข้ามาจากหลายหลายช่องทาง โดยดูว่าคนอื่นรายงานอะไรบ้าง บางครั้งก็ดูผ่านทวิตเตอร์ (Twitter) ดูข่าวแผ่นดินไหวว่าเกี่ยวกับเราไหม ถ้าไม่ไปซ้ำกับเขาเราก็เอาเป็นประเด็นได้” (ลมฟ้าอากาศ, ผู้ประกาศ)

“ระยะหลังจะออกไปทางเชิงสิ่งแวดล้อมมากขึ้น และต้องมีความกว้างในเรื่องของข้อมูลมากขึ้น เช่น ข้อมูลของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย สำนักงานนโยบายและบริหารจัดการน้ำและอุทกภัยแห่งชาติ กรมชลประทาน” (ลมฟ้าพยากรณ์, ผู้ควบคุมการผลิต)

1.2 การคัดเลือกเนื้อหา

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก พบว่า นอกจากผู้ให้ข้อมูลหลักจะคัดเลือกเนื้อหาที่เกี่ยวกับสภาพอากาศรายวันแล้ว ยังมีการคัดเลือกเนื้อหาที่แตกต่างกันตามนโยบายของแต่ละสถานีอีกด้วย เช่น การเตือนภัย สภาพอากาศในอาเซียน สิ่งแวดล้อม และความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับอากาศ

“ต้องดูสถานการณ์ในแต่ละวันว่าจะมีปัจจัยอะไรที่เกี่ยวข้องกับอากาศที่จะทำให้มีผลกระทบต่อประชาชน ส่วนมากช่อง 5 จะเน้นการเตือนภัย เพราะข่าวพยากรณ์อากาศเป็นข่าวที่ต้องเตือนภัยประชาชนได้ ของเราก็จะมีช่วงลมฟ้าเตือนภัย” (ลมฟ้าพยากรณ์, ผู้ควบคุมการผลิต)

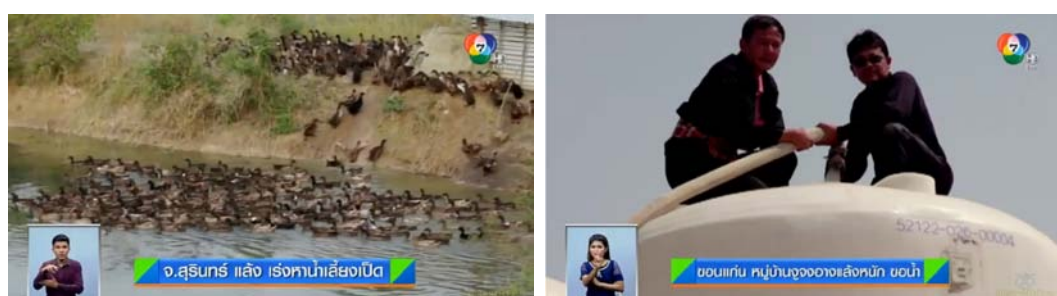
ภาพที่ 4.5 ภาพตัวอย่างเนื้อหาข่าว, ลมฟ้าพยากรณ์

“การเดินทางของทีวี 360 องศา เป็นการเดินเรื่องที่น่าเรื่องราวของปัญหาสิ่งแวดล้อม หรือความเปลี่ยนแปลงของโลกที่เกิดขึ้น มาอธิบายด้วยข้อมูลทางด้านแผนที่ที่เราโยงเรื่องของข้อมูลอากาศเชิงวิเคราะห์ลงไป” (ทีวี 360 องศา, ผู้ควบคุมการผลิต)

ภาพที่ 4.6 ภาพตัวอย่างเนื้อหาข่าว, ทีวี 360 องศา

“นอกจากลักษณะอากาศโดยทั่วไปแล้ว สิ่งที่แตกต่างกันคือ เรื่องของเส้นทางพายุ การคำนวณการเกิดภัยพิบัติ และฐานผู้ชมช่อง 7 ไม่ใช่แค่ในเมืองไทย แต่รวมถึงกลุ่มอาเซียนด้วย มันเป็นเรื่องแปลกมาก ฉะนั้นเราต้องทำการบ้านเพิ่มเกี่ยวกับสภาพอากาศที่เกี่ยวข้องกับประเทศเพื่อนบ้านด้วย” (ฝนฟ้าอากาศ, ผู้ควบคุมการผลิต)

ภาพที่ 4.7 ภาพตัวอย่างเนื้อหาข่าว, ฝนฟ้าอากาศ

“หัวใจของการรายงานข่าวพยากรณ์อากาศ คือ การให้ข้อมูล หรือแจ้งเตือนเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงของลักษณะอากาศที่กำลังจะเกิดขึ้น ภายในอีก 6 - 24 ชั่วโมงข้างหน้า” (ข่าวพยากรณ์อากาศ ThaiPBS, ผู้ควบคุมการผลิต)

ภาพที่ 4.8 ภาพตัวอย่างเนื้อหาข่าว, ข่าวพยากรณ์อากาศ ThaiPBS

“สถานีอากาศ NBT จะแบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 เรื่องหลักๆ คือ ข่าวอากาศหลัก หรือภาพรวมสภาพอากาศ และความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับอากาศ โดยจะแบ่งแยกเพื่อให้ครบถ้วนและถี่หลากหลายใน 5 วัน” (สถานีอากาศ NBT, ผู้ควบคุมการผลิต)

ภาพที่ 4.9 ภาพตัวอย่างเนื้อหาข่าว, สถานีอากาศ NBT

นอกจากการคัดเลือกประเด็นข่าวเพื่อนำมาเสนอแล้ว ผู้ให้ข้อมูลหลักบางรายการยังให้ความสำคัญกับ “การสร้างประเด็นข่าว” ขึ้นมาเองอีกด้วย ได้แก่ ทวี 360 องศา มีการสร้างประเด็นข่าวโดยใช้ประสบการณ์การทำงานผู้สื่อข่าว ในการคิดประเด็นเพื่อนำเสนอเนื้อหาให้มีความแตกต่าง และน่าสนใจ เช่น ในช่วงฤดูแล้งเกษตรกรจะมีการเผาในพื้นที่เกษตรก่อนจะลงมือปลูกพืชในช่วงหน้าฝน ดังนั้นจึงมีการนำเสนอประเด็นเกี่ยวกับการจับตา สภาพอากาศที่แห้งแล้ง และการเผาพื้นที่เกษตรของเกษตรกร ที่มีผลกระทบต่อสภาพอากาศและ

สิ่งแวดล้อม หรือในช่วงเทศกาลวันแห่งความรัก ก็จะมีการนำประเด็นของสภาพอากาศมาเชื่อมโยงให้สอดคล้องกับสถานการณ์ด้วย

“จากการที่เราเป็นนักข่าวทำงานภาคสนามมาก่อน ตรงนี้มันคือพื้นฐาน ทำให้เกิดการคิดประเด็นข่าว โดยเรารู้ข้อมูลข่าวว่ามันจะเกิดอะไรขึ้น เราก็เลยสร้างประเด็นข่าว เพื่ออธิบายให้คนรู้ว่ามันจะเกิดอะไรกับคุณ ที่วี 360 องศา เราจึงขายความเป็น Content ที่ไม่เหมือนใคร” (ที่วี 360 องศา, ผู้ควบคุมการผลิต)

ภาพที่ 4.10 ภาพตัวอย่างเนื้อหาข่าว, ที่วี 360 องศา

“นอกจากข้อมูลอากาศทั่วไปจากกรมอุตุนิยมวิทยาแล้ว ก็ต้องอาศัยการวิเคราะห์สถานการณ์จากประสบการณ์ในการทำข่าวพยากรณ์อากาศที่ผ่านมา โดยต้องคอยสังเกตและคาดการณ์สภาพอากาศ นอกจากนี้เรายังต้องทำหน้าที่สืบค้นข้อมูล และหาคำตอบเกี่ยวกับความผิดปกติของสภาพอากาศที่ได้มาจากผู้ชมทางบ้านด้วย” (ข่าวพยากรณ์อากาศ ThaiPBS, ผู้ควบคุมการผลิต)

1.3 โครงสร้างเนื้อหา

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลัก พบว่า โครงสร้างเนื้อหาข่าวพยากรณ์อากาศมีความแตกต่างกันในแต่ละวัน ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ว่าจะมีปัจจัยอะไรที่เกี่ยวข้องกับอากาศ และมีผลกระทบต่อประชาชน โดยโครงสร้างเนื้อหาหลัก ประกอบด้วย การรายงานสภาพอากาศ อุณหภูมิ การทำนายสภาวะอากาศที่จะเกิดขึ้นในช่วง 6 - 24 ชั่วโมงข้างหน้า และการเตือนภัย นอกจากนี้ยังมีการเพิ่มเติมเนื้อหาเกี่ยวกับ สภาพอากาศในอาเซียน สิ่งแวดล้อม และความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับอากาศ

“เนื้อหาของรายการ ในวันจันทร์ถึงวันพฤหัสบดี เป็นรายงานสภาพอากาศทั่วไป วันศุกร์เน้นลมฟ้าเพื่อการท่องเที่ยว วันเสาร์จะเน้นลมฟ้าเพื่อการเกษตร และวันอาทิตย์จะเน้นลมฟ้าหน้ารู้” (ลมฟ้าพยากรณ์, ผู้ประกาศ)

“แบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 เรื่องหลักๆ คือ ข่าวอากาศหลักหรือภาพรวมสภาพอากาศ และความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับอากาศ โดยแบ่งแยกให้ครบถ้วนและหลากหลายใน 5 วัน วันจันทร์เน้นรอบสัปดาห์ วันอังคารเน้นทันภัยสภาพอากาศ วันพุธเน้นเทคนิครับมือร้อน/ฝน/หนาว วันพฤหัสบดีเน้นศัพท์อุตุนิยมวิทยา และวันศุกร์เน้นการท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับสภาพอากาศ” (สถานีอากาศ NBT, ผู้ประกาศ)

“แบ่งออกเป็น 3 ช่วง คือ ช่วงแรกเป็นภาพรวมของประเทศไทยว่าเกิดอะไรขึ้นบ้าง ช่วงที่ 2 เป็นสภาพอากาศแต่ละจังหวัด ทั้งน้ำท่วม ฝนตก และช่วงที่ 3 เป็นสภาพอากาศโดยรวมรายภาค ทั้งเหนือ ใต้ ออก ตก อันดามัน อ่าวไทย กรุงเทพฯ” (ลมฟ้าอากาศ, ผู้ควบคุมการผลิต)

“เนื้อหาหลัก คือ การรายงานข้อมูลสภาพอากาศประจำวันโดยละเอียด ระบุเปอร์เซ็นต์ของฝนที่จะตกลงมาในแต่ละพื้นที่ รายงานอุณหภูมิสูงสุด ต่ำสุดของแต่ละภาค รายชื่อจังหวัดที่ถูกคาดการณ์ว่าจะเกิดฝน ช่วงท้ายมีรายงานพิเศษท้ายข่าวที่เน้นการให้เนื้อหาที่เป็นประโยชน์ โดยเชื่อมโยงกับเนื้อหาหลักในส่วนแรก” (ข่าวพยากรณ์อากาศ ThaiPBS, ผู้ควบคุมการผลิต)

2. ด้านผู้ประกาศข่าวพยากรณ์อากาศ

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก พบว่า ผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ปรากฏกายอยู่บนหน้าจอโทรทัศน์ ในการถ่ายทอดข้อมูล เนื้อหาสาระเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารด้านสภาพอากาศ อุณหภูมิ สภาพะฝนตก การทำนายสภาวะอากาศที่จะเกิดขึ้น การแจ้งเตือน และการให้คำแนะนำที่เกี่ยวข้องนั้น นอกจากมีชื่อตำแหน่งว่า “ผู้ประกาศ” แล้ว ยังมีชื่อตำแหน่งว่า “ผู้ดำเนินรายการ” และ “ฟรีเซนต์เตอร์” อีกด้วย ซึ่งในการวิจัยนี้กำหนดชื่อตำแหน่งเดียวกันว่า “ผู้ประกาศ”

“คนที่มานำเสนอข่าวพยากรณ์อากาศของช่อง 7 นั้น เขาไม่ได้เรียกคุณว่าผู้ประกาศ แต่เราเรียกคุณว่าผู้ดำเนินรายการ เพราะฉะนั้นตัวตนเป็นเรื่องสำคัญมาก เมื่อตัวตนชัด ผู้ชมจะจำได้ และเมื่อคุณมีเอกลักษณ์มันก็จะกลายเป็นเหมือนโลโก้ของรายการไปด้วยในตัว” (ฝนฟ้าอากาศ, ครีเอทีฟ)

“เอกลักษณ์ของรายการลมฟ้าอากาศช่อง 9 ก็น่าจะเป็นตัวพิธีกรที่น่ารัก สดใส ซึ่งเราก็อยากจะทำให้แปลก ทำให้คนจดจำ” (ลมฟ้าอากาศ, ผู้ควบคุมการผลิต)

“เราจะเอาอะไรสักเรื่องหนึ่ง ก็จะต้องมีฉากที่สื่อเรื่อง โดยมีฟรีเซนต์เตอร์ของเราไปยืนอยู่และอธิบายให้ทราบว่ามันเป็นอย่างไร ถึงต้องเฝ้าระวัง ถึงต้องเตือนกัน และสภาพอากาศต่อไปจะเป็นอย่างไร” (ลมฟ้าพยากรณ์, ผู้ควบคุมการผลิต)

2.1 ประเภทผู้ประกาศตามลักษณะการเข้าสู่อาชีพ

2.1.1 ผู้ประกาศข่าวที่เข้ามาทำอาชีพผู้ประกาศข่าวโดยตรง

“แม้ว่าจะไม่ได้เรียนด้านนิเทศศาสตร์มา แต่ตอนเด็กๆ ก็อยากจะเป็นผู้ประกาศข่าวอยู่แล้ว จึงมาสมัครที่นี้ตั้งแต่ยังเรียนไม่จบ และด้วยความที่เป็นฝาแฝด ที่นี้ก็เลยสนใจ จึงได้มีโอกาสมาทำพยากรณ์อากาศ” (ลมฟ้าพยากรณ์, ผู้ประกาศ)

“ชีวิตผู้ประกาศข่าวตอนนั้น เริ่มตั้งแต่เรียนจบ จากช่อง 11 กรมประชาสัมพันธ์ สู่ยุคไอทีวีรุ่นบุกเบิก และ ThaiPBS จนถึงปัจจุบัน” (ข่าวพยากรณ์อากาศ ThaiPBS, ผู้ประกาศ)

2.1.2 ผู้ประกาศข่าวที่มีอาชีพอื่น ก่อนจะมีอาชีพผู้ประกาศข่าว

“ก่อนหน้านี้เราไม่ได้ทำงานด้านข่าวเลย โดยทำงานเป็นวีเจของเอ็มทีวี คือ คนละเรื่องกับสายงาน แต่เมื่อได้มาทำงานเป็นผู้ประกาศที่นี้ตลอด 4 ปี เราก็ซึมซับจากพี่ๆ ทุกคน มานั่งฟังทุกคนอ่านข่าวก็กลายเป็นว่าเราเป็นคนข่าวไปเลย” (ลมฟ้าอากาศ, ผู้ประกาศ)

“เราอยากเป็นผู้ประกาศข่าวอยู่แล้ว ก่อนหน้านั้นเป็นพรีออร์อยู่ที่ บริษัท โตโยต้า มอเตอร์ ประเทศไทย จำกัด และก็ผ่านโครงการสรรหาผู้ประกาศข่าวหน้าใหม่ของช่อง 7 จึงได้ไปฝึกงานแต่ละโต๊ะ จนมาทำข่าวพยากรณ์อากาศ” (ฝนฟ้าอากาศ, ผู้ประกาศ)

2.1.3 ผู้ประกาศข่าวที่มีอาชีพเป็นผู้สื่อข่าวมาก่อน

“แม้เราไม่ได้เรียนสื่อสารมวลชนมาโดยเฉพาะ แต่เราก็มีความรู้สึกชอบมาตั้งแต่เด็กๆ แม้จะไม่มีโอกาสได้เรียนด้านนี้โดยเฉพาะ แต่พอมีจังหวะและโอกาส เราก็ได้ทำงานเป็นนักข่าวภาคสนามมาถึง 18 ปี” (ทีวี 360 องศา, พิธีกร)

“แม้ว่าจะไม่ได้จบการศึกษาตรงตามสายอาชีพ แต่เราก็ปรับตัวและพัฒนาตัวเอง โดยเริ่มต้นจากการเป็นนักข่าวมาก่อน ก็เลยไม่มีปัญหา” (สถานีอากาศ NBT, ผู้ประกาศ)

2.1.4 จุดเด่นหรือเอกลักษณ์ของผู้ประกาศ

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล พบว่า จุดเด่นหรือเอกลักษณ์ของผู้ประกาศ ได้แก่ บุคลิกภาพน่าเชื่อถือ ความมีชีวิตชีวา ลักษณะการแต่งกาย และลีลาท่าทางการนำเสนอ ดังนี้

2.1.4.1 บุคลิกภาพน่าเชื่อถือ

“เอกลักษณ์ของเรา คือ บุคลิกภาพน่าเชื่อถือ การแต่งกาย สุภาพเรียบร้อย และการออกเสียงที่ชัดเจน มีความเข้าใจข้อมูลข่าวสารที่รายงานเป็นอย่างดี น้ำเสียงน่าฟัง ฟังสบาย” (พยากรณ์อากาศ ThaiPBS, ผู้ประกาศ)

ภาพที่ 4.11 ภาพผู้ประกาศข่าวพยากรณ์อากาศ ThaiPBS

“เป็นคนที่มีความคล่องแคล่ว กระฉับกระเฉง ดูรายการแล้วลื่นไหลเป็นธรรมชาติ และมีความน่าเชื่อถือ สำหรับการสร้างความน่าเชื่อถือ สามารถเสริมได้ด้วยการสื่อสารกับผู้ชมแบบชัดเจน ชัดคำ” (สถานีอากาศ NBT, ผู้ประกาศ)

ภาพที่ 4.12 ภาพผู้ประกาศข่าวสถานีอากาศ NBT

“อยู่ที่บุคลิก รูปร่างภายนอก ที่ทำให้คนเห็นแล้วสะดุดตา อยากจะสนใจข่าว และพยายามสบายๆ เน้นสดใสเร็ว และเรื่องของการนำเสนอ ก็ต้องน่าเชื่อถือ ด้วยการปรับการพูดให้ชัดเจนมากขึ้น” (ลมฟ้าอากาศ, ผู้ประกาศ)

ภาพที่ 4.13 ภาพผู้ประกาศข่าวลมฟ้าอากาศ

2.1.4.2 การแต่งกายของผู้ประกาศ

“การแต่งกายเราจะทำตรงกันข้ามกับเนื้อหา โดยเนื้อหาเราจะเป็นทางการมีรูปแบบที่ชัดเจน แต่การแต่งกายของเรา เราจะไม่ใส่สูท เพราะมันจะดูยิ่งหนักเกินไป ก็เลยเลือกเสื้อผ้าให้มันเบาลง ซึ่งก็จะทำให้เป็นผู้หญิงทำงานที่มาเล่าสภาพอากาศให้ฟัง” (สถานีอากาศ NBT, ผู้ประกาศ)

ภาพที่ 4.14 ภาพตัวอย่างการแต่งกายของผู้ประกาศข่าวสถานีอากาศ NBT

“เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย กำหนดตามธีมของเนื้อหาในแต่ละวัน วันเสาร์เป็นเกษตรกรรม ก็จะเน้นแต่งตัวเหมือนเกษตรกร คือ เสื้อสก็อต สวมหมวก ใส่กางเกง ถ้าไปทะเลก็จะห้ามใส่รองเท้าส้นสูง ในช่วงวันแม่ ก็จะเน้นผ้าไทย ตามนโยบายของช่อง” (ลมฟ้าพยากรณ์, ผู้ประกาศ)

ภาพที่ 4.15 ภาพตัวอย่างการแต่งกายของผู้ประกาศลมฟ้าพยากรณ์

“เราต้องพยายามสืบหาว่าอะไรคือรสนิยมของผู้ชม เราก็จะเอาเรื่องราวหรือว่าคาแรกเตอร์ของผู้ประกาศเราให้ไปใกล้ชิดกับวิถีชีวิตของผู้ชมเรามากขึ้น วันดีคืนดีก็เป็นชาวบ้านแบบเด็กในชุมชน ใส่กางเกงขาสั้นดูแบบเป็นจิ๊กโก๋ ใช้หนังสตั๊กไปยิงกิ่งก่าหาแอ่ หากบ เราพยายามให้มันสมจริงที่สุดเท่าที่เราจะทำได้” (ฝนฟ้าอากาศ, ครีเอทีฟ)

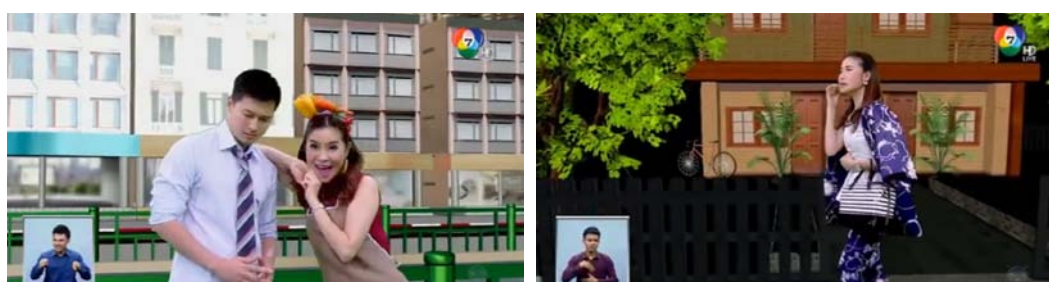

ภาพที่ 4.16 ภาพตัวอย่างการแต่งกายของผู้ประกาศข่าวฝนฟ้าอากาศ

2.1.4.3 ลีลาท่าทางในการนำเสนอ

“เดินยังไงไม่ให้เกิน เล่นได้ กระโดดได้ ตีลังกาได้ หรือแบบวันไหนจะหายตัว คุณหายเข้าไปตรงไหน คุณจะกระโดดมาทางไหน คุณจะชะแว็บออกมาลีลาไหน ซึ่งจะบอกว่าคนใหม่ที่คิดอยากจะทำในแบบเดียวกันกับคุณเปรมสุตาจะต้องไปสั่งสมอีกนานเลยกว่าจะได้ขนาดนี้” (ฝนฟ้าอากาศ, ศรีเอทีพี)

“บางครั้งผู้ประกาศเปิดมาว่าไม่ร้องเพลง ผู้ประกาศภาษามือก็ต้องร้องด้วย หรือถ้าผู้ประกาศเต้นท่าอะไร ผู้ประกาศภาษามือก็ต้องเต้นตามไปด้วย จึงจะทำให้ผู้ชมที่เป็นผู้พิการทางการได้ยินมีรรถรสในการรับชมเพิ่มมากขึ้น” (ฝนฟ้าอากาศ, ผู้ประกาศ)

ภาพที่ 4.17 ภาพตัวอย่างลีลาการนำเสนอของผู้ประกาศข่าวฝนฟ้าอากาศ

“การทำท่าทิวี่ 360 องศา เทคนิคการนำเสนอ คาแรกเตอร์ และ ความรู้ความสามารถหรือความเข้าใจในเรื่องของผู้รับสาร ถือเป็นจุดเด่นของผู้ประกาศข่าว อยากให้เข้าใจอย่างหนึ่งว่า ทิวี่ 360 องศา มันกลายเป็นเกิดจากตัวเราเอง” (ทิวี่ 360 องศา, พิธีกร)

ภาพที่ 4.18 ภาพตัวอย่างทำทีวี 360 องศา

นอกจากนี้ยังพบว่า ตัวตนของผู้ประกาศเป็นจุดเด่นหรือเอกลักษณ์ที่สำคัญ ที่สร้างความแปลกใหม่ให้เกิดขึ้นในรายการด้วยเช่นกัน

“ผู้ประกาศมีความสำคัญไม่ต่างไปจากเนื้อหา นอกจากเรื่องของความรู้ บุคลิกภาพ การนำเสนอแล้ว มันจะต้องมีความโดดเด่นด้วย ซึ่งที่นี้สังเกตเห็นว่าผู้ประกาศเป็นเหมือนพรี่เซ็นเตอร์ อย่างการใช้ผ้าแฝดมาคุยกัน ด้วยลักษณะของพี่น้อง ทำให้เกิดความผ่อนคลาย ถือว่าเป็นการสร้างความแปลกใหม่ให้เกิดขึ้น” (ลมฟ้าพยากรณ์, ผู้ควบคุมการผลิต)

“จากการที่ตัวตนเรามีความขี้เล่น สนุกสนาน เป็นกันเอง เขาจึงดึงตัวตนจริงๆ ของเรามาใช้ในงานฝนฟ้าอากาศ จึงทำให้เรารู้สึกสนุกและมีความสุข เพราะว่าสุดท้ายมันก็คือตัวเรา เราไม่ต้องไปนั่งปั้นเป็นอะไรเลย เราก็ได้ทำในสิ่งที่มันก็ดูเป็นเราอยู่แล้ว” (ฝนฟ้าอากาศ, ผู้ประกาศ)

2.1.4.4 หน้าที่ของผู้ประกาศ

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก พบว่า หน้าที่ของผู้ประกาศข่าวพยากรณ์อากาศ นอกเหนือจากการรับผิดชอบในการอ่านข่าวและนำเสนอข่าวแล้ว ในบางรายการผู้ประกาศจะต้องเป็นผู้มีส่วนในการเขียนข่าว และประชุมร่วมกันกับผู้ควบคุมการผลิตเพื่อกำหนดประเด็นข่าว หรือเรื่องที่น่าสนใจที่จะใช้ในการนำเสนอข่าวพยากรณ์อากาศต่อผู้ชมได้แก่ ทีวี 360 องศา ลมฟ้าพยากรณ์ ฝนฟ้าอากาศ ลมฟ้าอากาศ สถานีอากาศ NBT และข่าวพยากรณ์อากาศ ThaiPBS นอกจากนี้บางรายการผู้ประกาศจะมีตำแหน่งเป็นทั้งผู้ประกาศและผู้ควบคุมการผลิตด้วย ได้แก่ ทีวี 360 องศา สถานีอากาศ NBT และข่าวพยากรณ์อากาศ ThaiPBS

“ที่สำคัญเราไม่ได้ฝึกให้ผู้ประกาศเป็นคนอ่านข่าวอย่างเดียว เราฝึกให้เขาเป็นโปรดิวเซอร์ด้วย โดยเราจะมานั่งคุยกันว่าวันนี้เราจะทำอะไร นำประเด็นมากกกันว่ามันโอเคไหม น้องเขียน แล้วเราก็ตรวจ” (ลมฟ้าพยากรณ์, ผู้ควบคุมการผลิต)

“ที่นี่จะให้ผู้ประกาศเขียนบทเอง จะไม่มีการเขียนให้ เพราะว่า การที่เราจะพูดอะไร เราก็ต้องรู้ก่อนเป็นอันดับแรก นอกจากนี้ผู้ประกาศจะเป็นคนกำหนดหรือ สร้างสรรค์ธีมของเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายด้วย” (ลมฟ้าพยากรณ์, ผู้ประกาศ)

“เขาระบุเลยว่า ผู้ประกาศต้องมีส่วนร่วมในการเตรียมเนื้อหา เพราะว่าพยากรณ์อากาศ คุณต้องไปยืนพูด ถ้าเกิดว่าผู้ประกาศไม่เข้าใจ ผู้ชมก็จะไม่เชื่อ ถึง คุณจะท่องจำมันได้มากขนาดไหน แต่ถ้าสื่อกออกไป มันไม่มีทางที่ผู้ชมจะเชื่อ 100%” (ฝนฟ้า อากาศ, ผู้ประกาศ)

“เราต้องหาข้อมูลเอง เพราะว่าที่นี่ไม่ได้มีโต๊ะพยากรณ์อากาศ เราก็ต้องทำเอง ข้อดีคือ เราได้ความรู้เพิ่มขึ้น เวลาเราอธิบาย มันจะอธิบายได้ง่าย ไม่เหมือนกับ การที่เราท่องจำแล้วมาอธิบาย” (ลมฟ้าอากาศ, ผู้ประกาศ)

“ทีวี 360 องศา เกิดจากตัวเราเอง ซึ่งมันอาจเป็นจุดเด่นอันหนึ่ง ที่ทำให้เรายังเดินอยู่บนนี้ได้ โดยที่เราแตกต่างจากคนอื่น เพราะทุกอย่าง มันเกิดจากการคิด วิเคราะห์ การออกแบบฉาก การออกแบบวิธีการนำเสนอ การเข้า การออก ซึ่งมันเป็นเครดิตของเรา” (ทีวี 360 องศา, ผู้ควบคุมการผลิต)

“เราเป็นโปรดิวเซอร์เราก็ไม่ต้องไปอธิบายผู้ประกาศว่าอยาก ได้แบบไหน คือเรารู้ว่า เราอยากทำแบบนี้ มันจบไปเลย ถ้าเราเป็นผู้ประกาศอย่างเดียว เราก็ อาจจะไม่ใช่โปรดิวเซอร์ก็ได้ ว่าเขาอยากจะให้สื่อสารออกมาเป็นแบบไหน” (สถานีอากาศ NBT, ผู้ประกาศ)

“ทุกวันนี้เราเป็นผู้ประกาศข่าวที่ต้องเตรียมงานทั้งหมดโดย ลำพัง ทั้งการตรวจสอบข้อมูลสภาพอากาศล่าสุด เขียนบท ทำ CG. เตรียมเนื้อหาเสริมส่วนท้าย เตรียมภาพประกอบ” (ข่าวพยากรณ์อากาศ ThaiPBS, ผู้ประกาศ)

2.1.4.5 การเตรียมความพร้อมของผู้ประกาศ

1) การเตรียมตัวด้านเนื้อหา

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก พบว่า ผู้ประกาศข่าวทั้งที่ ทำหน้าที่เป็นผู้ประกาศเพียงอย่างเดียวหรือทำหน้าที่เป็นทั้งผู้ควบคุมการผลิตและผู้ประกาศใน เวลาเดียวกัน ต่างก็มีส่วนร่วมในการเตรียมเนื้อหาแทบทั้งสิ้น ซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่มี การเตรียมพื้นฐานความรู้ และเข้ารับการอบรมจากกรมอุตุนิยมวิทยา

“ที่นี่จะให้เราเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับความรู้ด้าน พยากรณ์อากาศก่อนที่จะออกอากาศจริง โดยการไปอบรมเบื้องต้นและติวเข้ม ตลอด 3 วัน ทั้ง เรื่องทิศทางลม สภาพอากาศในประเทศไทย ที่กรมอุตุนิยมวิทยา” (ลมฟ้าอากาศ, ผู้ประกาศ)

“ก่อนที่จะนำเสนอข่าวพยากรณ์อากาศนั้น ทางเราได้มี การส่งไปอบรมความรู้เกี่ยวกับพยากรณ์อากาศ เพราะผู้ประกาศไม่ใช่ผู้ที่จะต้องถือสคริป

(script) และออกมาฟรีเซ็นต์อย่างเดียว ชาวพยากรณ์อากาศมันทำอย่างนั้นไม่ได้ คนที่ฟรีเซ็นต์ ต้องมีความรู้ในเรื่องของพยากรณ์อากาศเสียก่อน” (ลมฟ้าพยากรณ์, ผู้ควบคุมการผลิต)

“นอกจากการใช้ประสบการณ์ตัวเองแล้ว ผู้ประกาศก็จะได้รับการอบรมอยู่ตลอด ทั้งการอบรมจากกรมอุตุนิยมวิทยา และอบรมความรู้ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพราะผู้ประกาศจะต้องมีความรู้ความเข้าใจสภาพอากาศอย่างแท้จริง” (ลมฟ้าพยากรณ์, ผู้ประกาศ)

“ผู้ประกาศและทีมงาน ได้มีการเข้ารับการอบรมกับทาง กรมอุตุนิยมวิทยาตั้งแต่เริ่ม หรือหากมีอะไรสงสัย ก็จะโทรศัพท์เพื่อปรึกษาหรือตรวจสอบกับ หัวหน้าเวรจากทางกรมอุตุนิยมวิทยาอยู่เสมอ” (ฝนฟ้าอากาศ, ศรีเอทีพี)

2) การเตรียมตัวด้านวิธีประกาศหรือการนำเสนอ

ผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่ ให้ความสำคัญกับการเตรียมตัว ด้านวิธีประกาศ และการนำเสนอ โดยเฉพาะการนำเสนอที่แสดงถึงความน่าเชื่อถือของข้อมูล การอ่านและจดจำบทให้แม่นยำ ภาษาที่เหมาะสมในการนำเสนอ ความชัดเจนในการออกเสียง และทักษะการนำเสนอภาพกราฟิก

“แม้ว่าภาพลักษณ์ของการนำเสนอจะสดใส แต่เรายังคง นำเสนอโดยให้ความสำคัญกับความน่าเชื่อถือของข้อมูล คือ ไม่เล่นมากเกินไป เช่น ถ้าพูดเรื่อง น้ำท่วม เราก็ห้ามยิ้ม อีกอย่างหนึ่งต้องมั่นใจที่จะพูด มั่นใจที่จะชี้ให้ตรงกับกราฟิก และถูกจังหวะ เสมอ” (ฝนฟ้าพยากรณ์, ผู้ประกาศ)

“ก่อนจะบันทึกเทปเราจะอ่านข้อมูลก่อน เพราะว่าเวลา รายงานต้องให้กราฟิกสัมพันธ์กับสิ่งที่เราอ่าน ซึ่งจะทำให้การรายงานของเราราบรื่นขึ้น ส่วนการใช้เสียงนั้นสามารถสอบไปผู้ประกาศได้ ซึ่งเป็นสิ่งยืนยันว่าเราสามารถได้ยินได้ถูกต้อง และชัดเจนตามหลักภาษาไทย” (สถานีอากาศ NBT, ผู้ประกาศ)

“การนำเสนอ ที่นี้จะไม่ให้เยอะ แบบจะไปเล่นละครก็ไม่ใช้ แนว ช่วงแรกๆ ก็มีเล่นเยอะเกินไป จนผู้ใหญ่มาทักบอกว่าที่นี่ นักวิชาการดูเยอะ เราก็ปรับเปลี่ยนมาเรื่อยๆ จนตอนนี้ก็เป็นแบบกลางๆ” (ลมฟ้าอากาศ, ผู้ประกาศ)

“เน้นที่การทบทวนบท ทำความเข้าใจกับบท และพยายาม จดจำเนื้อหาส่วนที่เป็นเนื้อหาหลักที่ต้องการเน้นย้ำเป็นพิเศษ รวมทั้งตรวจเช็คดูตำแหน่งต่างๆ บน CG. ที่ปรากฏอยู่บนหน้าจอ เพื่อดูตำแหน่งในแต่ละภาพว่าอยู่ตำแหน่งไหน และสิ่งที่ต้อง ระมัดระวัง คือ จะต้องไม่ไปยืนอยู่ในตำแหน่งที่บังส่วนที่เป็นเนื้อหาสำคัญของภาพ” (ชาว พยากรณ์อากาศ ThaiPBS, ผู้ประกาศ)

“ภาษาที่เราใช้ในการนำเสนอ ถ้าเป็นศัพท์ที่เข้าใจยากจะ อธิบายเพิ่ม เพราะบางคำเป็นคำเฉพาะ เราไม่สามารถบิได้ แต่เราก็ต้องอธิบายเพิ่มเติมให้ผู้ชม เข้าใจได้ง่าย” (ฝนฟ้าอากาศ, ผู้ประกาศ)

3. ด้านวิธีการนำเสนอ

3.1 สถานที่ถ่ายทำ

3.1.1 การถ่ายทำในสตูดิโอระบบปิด (studio production) โดยใช้ฉากเสมือนหรือเวอร์ชวล สตูดิโอ (Virtual Studio)

“เราใช้ระบบเวอร์ชวล สตูดิโอ (Virtual Studio) เหมือนกัน แต่เราจะเล่นกับมันอย่างไรที่คนดูจะสนใจ ต้องมีอะไรมาใส่ให้มันดูมีมิติ ให้มันดูเป็นภาพเสมือนจริง ซึ่งภาพจะไม่คล้ายกัน เพราะแนวคิดไอเดียไม่ได้มาจากคนเดียวกันอยู่แล้ว” (ลมฟ้าพยากรณ์, ผู้ควบคุมการผลิต)

“เพราะว่าเวอร์ชวลสตูดิโอ (Virtual Studio) มันสามารถเปลี่ยนฉากได้ เราก็สามารถเเนรมิตได้ว่าเราจะไปที่ไหนก็ได้ แล้วแต่เราจะคิดเลย เพราะฉะนั้นเรื่องราวในแต่ละวันมันก็สามารถเปลี่ยนไปได้ เพียงแต่ให้มันสอดคล้องกับฉาก” (ลมฟ้าพยากรณ์, ผู้ประกาศ)

ภาพที่ 4.19 ภาพตัวอย่างฉากเสมือนลมฟ้าพยากรณ์

“ขณะที่เรากำลังสัมภาษณ์ยังใช้เทคนิคบลูสกรีน (blue screen) แต่กำลังจะเปลี่ยนไปสู่รูปแบบการนำเสนอในแบบเวอร์ชวลสตูดิโอ (Virtual Studio) เพื่อให้การถ่ายทำ ดูทันสมัย ภาพกราฟิกน่าสนใจ และช่วยให้ภาพบรรยากาศภายในห้องส่งดูมีมิติมากขึ้น” (ข่าวพยากรณ์อากาศ ThaiPBS, ผู้ประกาศ)

ภาพที่ 4.20 ภาพตัวอย่างฉากเสมือนข่าวพยากรณ์อากาศ ThaiPBS

“เราไม่ใช้ฉากเพื่อใช้ในข่าวอีกต่อไปแล้ว เราจะมีการประหยัดต้นทุนในการผลิตมากขึ้น โดยใช้เทคโนโลยีเป็นตัวตอบโจทย์ ซึ่งเราสามารถปรับ บิด ให้เป็นไปอย่างที่เราต้องการได้ โดยไม่ต้องไปลงแรงซื้อไม้ ชื้อสี มันจะไม่เหมือนเดิม วิธีการนำเสนอเราจึงเปลี่ยนไป ด้วยการสร้างปรากฏการณ์กราฟิกบนหน้าจอโทรทัศน์ด้วยเทคโนโลยีฉากเสมือนจริง (Virtual Studio) ที่เรามีอยู่แล้ว (ฝนฟ้าอากาศ, ครีเอทีฟ)

ภาพที่ 4.21 ภาพตัวอย่างฉากเสมือนฝนฟ้าอากาศ

ภาพที่ 4.22 ภาพตัวอย่างฉากเสมือนทีวี 360 องศา

3.1.2 การถ่ายทำนอกสถานที่ (on location)

“ฝนฟ้าอากาศสัญจร เป็นลักษณะของการหนีไปจากคอนเซ็ปต์ที่เราคิดมาทั้งหมด ตั้งแต่แรกเราพึ่งพากราฟิกมาตลอด เราจึงพยายามเผชิญโลกแห่งความเป็นจริง โดยเราจัดเป็นแคมเปญไปเลยว่า สัปดาห์นี้ ทั้งสัปดาห์จะสัญจรที่ภาคไหน โดยมีผู้ประกาศคนใดไปบ้าง” (ฝนฟ้าอากาศ, ครีเอทีฟ)

“ฝนฟ้าอากาศสัญจรแต่ละภาคก็จะไปช่วงปลายๆ ปี ส่วนฝนฟ้าอากาศสัญจรอีกแบบหนึ่ง ก็แล้วแต่กิจกรรม อาจจะเป็นในกรุงเทพฯ ประมณฑล แล้วแต่มีเหตุอะไรพิเศษน่าสนใจ เราก็ลงพื้นที่วันเสาร์วันอาทิตย์” (ฝนฟ้าอากาศ, ผู้ประกาศ)

ภาพที่ 4.23 ภาพตัวอย่างการถ่ายทำนอกสถานที่บนฟ้าอากาศ

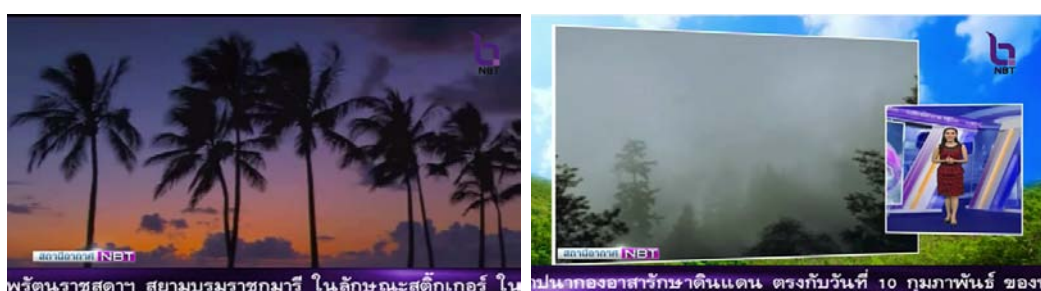
ภาพที่ 4.24 ภาพตัวอย่างการถ่ายทำนอกสถานที่สถานีอากาศ NBT

3.2 ภาพประกอบข่าว

ภาพประกอบข่าวที่พบในข่าวพยากรณ์อากาศทางโทรทัศน์ไทย มี 3 ลักษณะ คือ ภาพข่าว ภาพกราฟิก และภาพแผนที่อากาศจากดาวเทียม

3.2.1 ภาพข่าว เป็นการนำมาใช้เพื่ออธิบายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง

“ภาพประกอบจะเน้นภาพจริง ที่นี่คืออยากให้เห็นอะไรจริง ตามที่เราเล่าเหตุการณ์นั้นให้ฟัง ซึ่งถ้าทำเป็นการ์ตูนแอนิเมชันมา อาจจะดูน่าสนใจ แต่ถ้าเป็นภาพจริง ผู้ชมก็จะรู้สึกได้ว่าขนาดนั้นเลยหรือ ความรู้สึกมันจะต่างกัน” (สถานีอากาศ NBT, ผู้ควบคุมการผลิต)

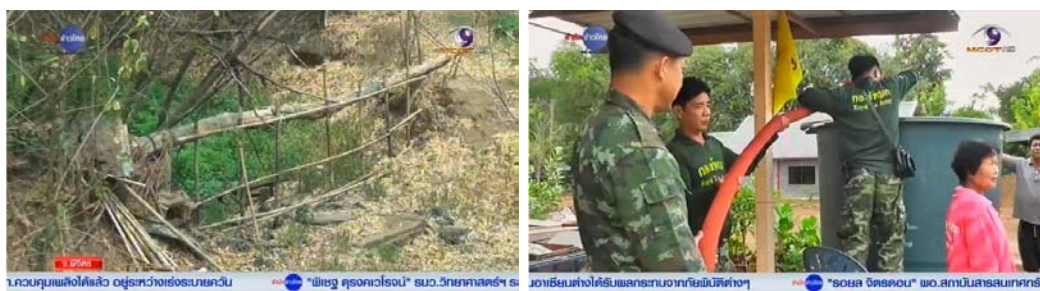
ภาพที่ 4.25 ตัวอย่างภาพข่าว, สถานีอากาศ NBT

“ในรายงานพิเศษท้ายข่าว เราจะดึงมาจากแฟ้มภาพ คลิปยูทูบ เฉพาะบางเหตุการณ์ที่ยังไม่มีรายงานจากสำนักข่าวต่างประเทศ เพื่อที่จะใช้ภาพนั้นประกอบคำอธิบายให้ผู้ชมเข้าใจมากขึ้น” (ข่าวพยากรณ์อากาศ ThaiPBS, ผู้ควบคุมการผลิต)

ภาพที่ 4.26 ตัวอย่างภาพข่าว, ข่าวพยากรณ์อากาศ ThaiPBS

“เมื่อก่อนเราใช้ภาพข่าว CNN กับรอยเตอร์ขึ้นมาเป็นภาพปิดท้าย แต่ตอนนี้เราใช้ภาพอากาศในไทย สถานการณ์ในไทยแทน เพื่อให้ได้ใกล้ชิดกับชาวบ้านมากขึ้น ใกล้ชิดกับคนไทยมากขึ้น” (ลมฟ้าอากาศ, ผู้ประกาศ)

ภาพที่ 4.27 ตัวอย่างภาพข่าว, ลมฟ้าอากาศ

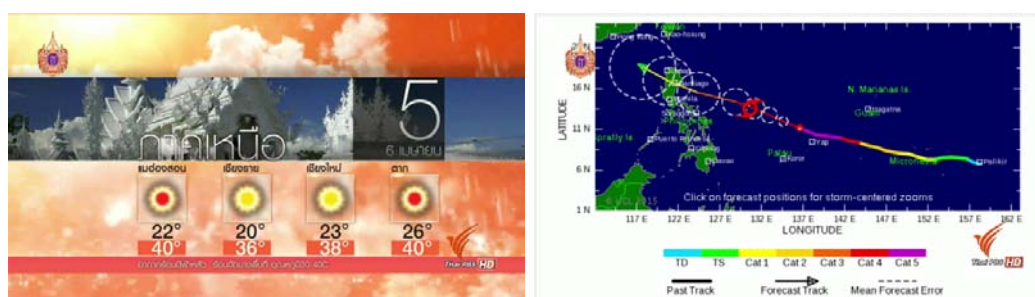
3.2.2 ภาพกราฟิก เป็นการนำมาใช้เพื่อประกอบคำอธิบายให้ผู้ชมเข้าใจมากยิ่งขึ้น

“กราฟิกที่เป็นเทคโนโลยีใหม่ๆ ข่าวพยากรณ์อากาศใช้มาก ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของแผนที่ การเคลื่อนไหว (movement) พายุ ข้อมูลอุณหภูมิ มีลม มีบิน ซึ่งเดี๋ยวนี้เป็นอะไรได้เยอะแยะมาก” (ทีวี 360 องศา, ผู้ควบคุมการผลิต)

ภาพที่ 4.28 ตัวอย่างภาพกราฟิก, ทวี 360 องศา

“ThaiPBS เป็นช่องเดียวที่เน้นการลงรายละเอียด โดยระบุ Icon (สัญลักษณ์ของสภาพอากาศ) ลงในทุกจังหวัดที่กรมอุตุนิยมวิทยาได้คาดการณ์ไว้อย่างครบถ้วน” (ข่าวพยากรณ์อากาศ ThaiPBS, ผู้ควบคุมการผลิต)

ภาพที่ 4.29 ตัวอย่างภาพกราฟิก, ข่าวพยากรณ์อากาศ ThaiPBS

ภาพที่ 4.30 ตัวอย่างภาพกราฟิก, ฝนฟ้าอากาศ

ภาพที่ 4.31 ตัวอย่างภาพกราฟิก, ลมฟ้าอากาศ

ภาพที่ 4.32 ตัวอย่างภาพกราฟิก, ลมฟ้าพยากรณ์

ภาพที่ 4.33 ตัวอย่างภาพกราฟิก, สถานีอากาศ NBT

3.2.3 ภาพแผนที่อากาศจากดาวเทียม เป็นการนำมาใช้เพื่อแสดงให้เห็นถึงมุมมองการเคลื่อนไหวของสภาพอากาศ

ภาพที่ 4.34 ภาพตัวอย่างแผนที่อากาศจากดาวเทียม, ทวี 360 องศา

ภาพที่ 4.35 ภาพตัวอย่างแผนที่อากาศจากดาวเทียม, ลมฟ้าพยากรณ์

ภาพที่ 4.36 ภาพตัวอย่างแผนที่อากาศจากดาวเทียม, ฝนฟ้าอากาศ

ภาพที่ 4.37 ภาพตัวอย่างแผนที่อากาศจากดาวเทียม, ลมฟ้าอากาศ

ภาพที่ 4.38 ภาพตัวอย่างแผนที่อากาศจากดาวเทียม, สถานีอากาศ NBT

ภาพที่ 4.39 ภาพตัวอย่างแผนที่อากาศจากดาวเทียม, ข่าวพยากรณ์อากาศ ThaiPBS

3.3 เสียงประกอบข่าว

เสียงประกอบข่าวที่พบในข่าวพยากรณ์อากาศทางโทรทัศน์ไทยหลักๆ ที่ถูกนำมาใช้ เพื่อเพิ่มรรถรสและสร้างจินตนาการให้กับผู้ชมได้ว่าเหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นที่ใด ได้แก่ เสียงพูดและเสียงบรรยาย (narration) ของผู้ประกาศ เสียงดนตรีและเสียงเพลง (music and song) เสียงบรรยากาศ (ambient) และเสียงประกอบ (sound effects)

“คุณเชื่อได้เลยว่า รายการฝนฟ้าอากาศ เป็นรายการที่ดูจนจบที่สุด เพลงที่สุด บางวันใช้ถึง 3 เพลง เปิดจังหวะแรกจะเป็นเพลงหนึ่ง จังหวะสองก็จะเป็นเพลงหนึ่ง และก็ช่วงท้ายอีกเพลงหนึ่งก็มี” (ฝนฟ้าอากาศ, ผู้ควบคุมการผลิต)

“เอฟเฟกเสียง เช่น เสียงฝน เสียงฟ้าร้อง เสียงดนตรีบรรเลง เป็นสิ่งที่เราเพิ่มเข้าไป เพื่อทำให้วิธีการนำเสนอดูไม่น่าเบื่อ” (ลมฟ้าอากาศ, ผู้ควบคุมการผลิต)

“เสียงบรรยายของผู้ประกาศ ซึ่งจะอธิบายข้อมูลลักษณะอากาศให้เข้าใจได้ชัดเจน ด้วยเนื้อหาที่ให้ข้อมูลอย่างละเอียดครบถ้วน โดยพยายามที่จะไม่ข้ามเนื้อหาที่เห็นว่ามี ความสำคัญ” (ข่าวพยากรณ์อากาศ ThaiPBS, ผู้ควบคุมการผลิต)

4. ด้านสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ชม

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก พบว่า บางรายการให้ความสำคัญกับการให้ผู้ชมเข้ามามีส่วนร่วมในรายการในหลายๆ ลักษณะ เช่น การส่งภาพถ่าย การเข้าร่วมกิจกรรม การแสดงความคิดเห็นบนสื่อออนไลน์ เป็นต้น

“การดึงความบันเทิงของกระบวนการมีส่วนร่วมที่ช่วยได้มาก คือ ดารา เมื่อทำทีวี 360 องศา เป็นที่สนใจ จึงให้ดารามาลองทำ ก่อนหน้าก็มีทางบ้านด้วย นอกจากนี้เรายังมี กิจกรรมลงพื้นที่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ที่มุ่งไปในเชิงสิ่งแวดล้อม ปลูกป่า สร้างฝาย เก็บขยะ เพราะมันเป็นกิจกรรมที่ดึงดูดให้เข้ามามีส่วนร่วมได้ง่าย คนก็จะสัมผัสได้มากขึ้น มันเลยเป็นองค์ประกอบหลายอย่างที่รวมกัน ทำให้คนเกิดความเข้าใจและติดตามทีวี 360 องศา” (ทีวี 360 องศา, ผู้ควบคุมการผลิต)

ภาพที่ 4.40 ภาพตัวอย่างเฟสบุ๊ค, ทีวี 360 องศา

ภาพที่ 4.41 ภาพตัวอย่างการภาพรายงานสภาพอากาศ, ทวี 360 องศา

“เราพยายามทำสื่อกลางที่ให้คนเข้ามามีส่วนร่วมกับบนพื้นที่เว็บไซต์ เฟสบุ๊ก ซึ่งการเปิดพื้นที่ในโซเชียลมีเดียดังกล่าว เป็นการตอบโจทยด้วยว่า ผู้ชมอยากจะได้อะไร เราก็ได้เห็นสะท้อนผ่านจากพื้นที่อีกพื้นที่หนึ่งที่สามารถติดต่อสื่อสารแบบสองทาง (Two-way Communication)” (ฝนฟ้าอากาศ, ผู้ควบคุมการผลิต)

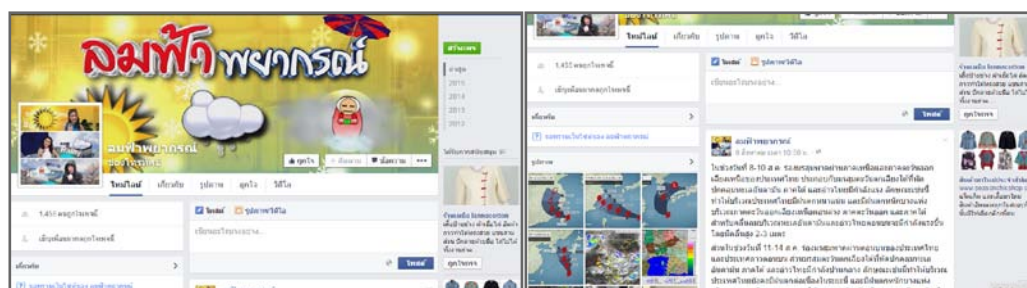
ภาพที่ 4.42 ตัวอย่างภาพเฟสบุ๊ก, ฝนฟ้าอากาศ

“ในช่วงทำรายการจะให้ผู้ชมส่งภาพมาด้วย เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในรายการ และตอนนี้เราก็เปิดโอกาสให้ส่งคลิปรายงานสภาพอากาศเข้ามาด้วย ประมาณ 15 วินาที เราอยากให้เขารู้สึกด้วย ไม่ใช่แค่การส่งภาพมา แต่เป็นการแสดงออกว่าคุณสนใจสภาพอากาศมากยิ่งขึ้น ซึ่งจากที่เขาไม่สนใจ เขาก็รู้เรื่องของสภาพอากาศไปในตัว และก็มีส่วนร่วมในรายการด้วย” (ฝนฟ้าอากาศ, ผู้ประกาศ)

ภาพที่ 4.43 ภาพตัวอย่างการส่งคลิปรายงานสภาพอากาศ, ฝนฟ้าอากาศ

“รายการมีช่องทางสื่อสารในสื่ออินเทอร์เน็ตด้วย โดยใช้เฟสบุ๊กเป็นช่องทางให้ผู้ชมทางบ้านส่งสภาพอากาศ สถานที่ต่างๆ แล้วนำมาออกอากาศ ซึ่งการร่วมสนุกส่งภาพต่างๆ นี้ จะทำให้ผู้ชมมีส่วนร่วมในรายการได้ และผู้ชมก็สามารถสอบถามอากาศในเฟสบุ๊กได้อีกด้วย” (ลมฟ้าพยากรณ์, ผู้ประกาศ)

ภาพที่ 4.44 ภาพตัวอย่างเฟสบุ๊ก, ลมฟ้าพยากรณ์